

§. X. Preces, cæremonias, ritus in divino officio adhibendos constituit Sedes Apostolica (1); quod recitissimè sancitum est, ut amoveantur mala, & incommoda, quæ olim ex diversis divini officii formulis oriabantur. Quisquis autem ejus persolvendi lege obstringitur, sive privatim domi, sive publice in ecclesia, id *reverenter, distincte, ac devote* facere debet (2); & quisquis illud sine justa causa (3) omittit, non solum lethalis criminis reus evadit, sed etiam si beneficium habeat, pro ea parte, quam omisit, beneficii fructus restituere debet.

(1) Cum ex diversitate formularum, quibus divinum officium conceptum erat, magna rerum confusio, & gravia damna orirentur, actum est in Concilio Tridentino de breviario emendando, deque certa proponenda formula, quam omnes in posterum sequerentur. Sed Concilii Patribus *Sess. 25. in decret. de Indice librorum, & catechismo, breviario, & missali* satius visum est rem totam Summi Pontificis judicio committere, atque hinc S. Pius V. P. id negotii dedit selectis quibusdam viris, atque opere absoluto edidit Bullam *Quod à nobis 87. t. 4. par. 3. Bullarii p. 22.*, ubi certam proposuit breviarii formulam ab omnibus observandam, illis tantum exceptis, qui ab ipsa prima institutione à Sede Apostolica approbata, vel consuetudine, quæ ducentos annos superaret, aliis breviariis uterentur. Pianam hanc Bullam confirmavit Clemens VIII. *Const. Cum in ecclesia 276. t. 5. par. 2. Bullarii p. 422.*, deinceps vero Urbanus VIII. *Const. Cum alias 749. t. 6. par. 2. p. 380.* hymnis quibusdam auxit, atque emendavit. Ac recte, & jure Romanos Pontifices omnem semper dedisse operam, ut Occidentales Ecclesiæ traditiones, & ritus Ecclesiæ Romanæ in celebranda Missa, in Sacramentis administrandis, in Psalmodia, in ceteris ad publicum cultum pertinentibus amplecterentur, ostendit Cl. Zaccaria *Biblioth. Ritual. t. 1. diss. 1. c. 4. & 5. p. XXIX. & seq.*

(2) Concilium Tridentinum *Sess. 24. de Reform. c. 12.*

(3) Cæcitas, aut gravis infirmitas, quæ officium recitari non sinat, justa causa est, propter quam illud impune omittatur. Quæ in re sequi oportet medici, aut superioris, aut prudentis viri judicium. Similiter si quis sine sua culpa breviario careat, atque in loco versetur, in quo illud invenire non possit, item si quis administrare debeat sacramenta, neque moram ferre possit, le-

gitimam excusationis causam habere censetur. Possunt & aliæ hujusmodi esse causæ, de quibus late agunt scriptores, qui in hoc argumenti genere versantur. Confer inter ceteros Lucium Ferraris in *Biblioth. verb. Officium divinum artic. 5.* Illud tamen est animadvertendum, quod qui matutinum, & laudes ob aliquod necessarium impedimentum recitare non potest, reliquas tamen partes persolvere debet, uti constat auctoritate Innocentii XII., qui contrariam sententiam proscripsit *Propos. 64. in Bullar. Const. 54. t. 8. p. 82.*

TITULUS V.

DE FESTORUM CELEBRATIONE.

I. Festorum celebratio apud Christianos antiquissima.	ticulares in certis locis.
II. Festi dies vel mobiles, vel immobiles.	V. Summus Pontifex constituit, & deminuit festos dies in tota Ecclesia observandos.
III. Paschatis Celebratio.	VI. & VII. Festorum sanctificationo.
IV. Festi dies quidam generales in tota Ecclesia, quidam par-	

§. I.

Omnes ferme gentes habuere dies festos, quibus suos Deos honore prosequerentur, & in quibus magnam religiosi cultus partem constituerent. Apud Christianos jam inde ab Apostolorum ætate festi sunt acti, & instituti dies. Antiquitate ceteros vincunt omnes dies Dominici, Pascha, Ascensio, Pentecostes (1). Postmodum alii quoque accesserunt, videlicet Natalis Christi Servatoris (2), solemnitates B. Mariæ Virginis, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, aliæque complures (3).

(1) Festivitates dierum Dominicorum, Paschatis, Ascensionis, Pentecostis ab Apostolis celebratas tradit S. Augustinus *Ep. 54. cap. 1. opp. tom. 2. col. 124. ed. Ven. 1729.* Verum Ascensionem Domini non uno, & eodem ubique ritu, sicuti observabatur Dies natalis Domini, Pascha, Pentecostes, observatam fuisse monet
Tom. II. Eg

Martenius *de Antiq. eccles. rit. l. 4. c. 28. §. 1. tom. 3. p. 192. indic. ed. Ven.*

(2) Certo statui non posse videtur, quod etiam diem festum Natalis Christi Apostoli instituerint; & vero Augustinus, uti nunc demonstratum est, cum memorat dies festos ab Apostolis institutos, nullam hujus diei mentionem facit. Primam hujus diei disertam mentionem multi referunt ad exitum sæculi III., hoc est ad ætatem Diocletiani Imperatoris, quem Nicephorus *Histor. l. 8. cap. 7. p. 545. ed. Paris. 1630.* narrat ingentem Christianorum numerum natalem Christi noctu celebrantem igne injecto combusisse. Hoc certum est, in Occidente ab antiquissimis inde temporibus festum hunc diem celebrari consuevisse. Testatur id Chrysostomus *Hom. in diem Natal. Christ. t. 2. n. 1. p. 355. ed. Paris. 1718.* inquit, quod hic dies jam inde à primordio ab ipsa Thracia Gades usque incolentibus manifestus, & celebris fuit. Memorat etiam hanc solemnitate tamquam ubique receptam, & jamdiu pervulgatam Augustinus *Ep. 55. cap. 1. opp. t. 2. col. 169. & Serm. 51. & 287. t. 7. col. 282. & 1152. ed. Maurin. Ven. 1756.* Quin non tantum ipsa solemnitas, sed etiam constitutus solemnitatis dies, hoc est 25. Mensis Decembris in antiquis monumentis designatur. Kalendarium Bucherianum, quod anno 354. scriptum fuisse eruditi sentiunt, ab hoc festo initium ducit: *VII. Kal. Jan. Natus Christus in Bethleem Judææ*; eundem diem servat Polemeus Silvius, & auctor Kalendarii Carthagenensis, uterque proximus eorum temporum, eundem quoque Constitutiones Apostolicæ *l. 5. c. 13.* apud Cotelierum *PP. Apostol. t. 1. p. 312. ed. Antwerp. 1598.* Verum in Oriente prima Chrysostomi ætate nondum hæc solemnitas obtinebat, quod manifestum facit ipse Chrysostomus homilia, quam prima de Natali Christi Antiochiæ habuit, postquam inter Presbyteros cooptatus fuerat anno 386. In ea enim diserte inquit *l. c.* quod nondum quidem decimus annus est, ex quo hic ipse dies manifeste nobis innotuit. Nam antea in Oriente unum erant festum Natalis Christi, & Epiphania. At Constantinopoli, exemplo Occidentis, jampridem hæc solemnitas recepta fuisse videtur, quod testimoniis Joannis Chrysostomi, & Gregorii Nazianzeni ostendit Cl. Morcellus *Kalend. Constantinopol. ad d. 25. Decembr. t. 1. p. 281.* Tanta autem religione festum hoc Natalis Christi celebratum fuisse constat, ut clerici ea die gravibus constituti poenis à suis Ecclesiis abesse prohiberentur Concilium Agathense *Can. 64. t. 5. Collect. Labbæi col. 531. ed. Ven.* Quin etiam laici eo die suos Episcopos communionis, ac benedictionis gratia convenire jubebantur Concilium Agathense *Can. 63. loc. cit.* Aurelianense *I. Can. 25. col. 547.* & Epionense *Can. 55. col. 716. d. tom. 5.*

conc. Confer etiam Concilium Toletanum XIII. *Can. 8. col. 1473. t. 7. conc.* De hujus festi celebritate multa habet Card. Baronius *Appar. ad Annales circa fin. n. 23. p. 475. ed. Luca,* & multa etiam Franciscus M. Florentinus in vetustissimo suo *Martyrologio exerc. 2. p. 195. & seq., qui & p. 201. & 228.* de Epiphania, seu Apparitione Domini loquitur, atque hunc diem tum in Orientali, tum in Occidentali ecclesia semper celebratum fuisse demonstrat.

(3) Martyrum solemnitates antiquissimas esse, & jam sæculo II. receptas constat. Jam enim ea ætate S. Policarpi memoria festive colebatur, ejusque festus dies agebatur, uti patet ex Smyrnesium epistola ad Philomelienses apud Eusebium *Histor. eccles. l. 4. c. 15. p. 171. ed. Valesii Cantabrig. 1720.* Memorant etiam has martyrum solemnitates Tertullianus *de Coron. milit. c. 3. p. 102. ed. Paris. 1675.* & Cyprianus *Ep. 34. p. 48., atque Ep. 37. p. 51. ed. Paris. 1666.* mandat clero suo, ut diligenter notetur dies, quo martyres ex hac vita migrant, sibi que significetur, ut, inquit, *celebrentur hic à nobis oblationes, & sacrificia ob commemorationes eorum.* De hac martyrum veneratione loquitur etiam Augustinus *de Civit. Dei l. 8. c. 27. opp. t. 7. n. 1. col. 217. & contr. Faustum Manichæum l. 20. c. 21. col. 346. t. 8. ed. Ven. 1733.,* ubi refutat Manichæorum calumnias, qui non verebantur falso accusare catholicos, quod mortuos adorarent. Quod autem de martyribus dico, idem etiam de Apostolis dictum volo; cum eorum solemnitates ab Ecclesia celebrarentur, potissimum quod pro Christo martyrium pertulissent. In his solemnitatibus legebantur passionum martyrum, quorum dies festus agebatur Concilium Carthagenense III. *Can. 47. col. 968. tom. 1. Collect. Harduini,* atque hæc forte ea de causa dictæ sunt *legendæ*, quod publice in ecclesia legerentur. Habebantur etiam in eorum laudem orationes, quarum sexcenta sunt exempla apud Chrysostomum, Basilium, Nazianzenum, Nyssenum, Augustinum, Ambrosium, Leonem, Chrysologum, atque alios. Paulo serius institutæ sunt confessorum solemnitates, atque hinc initio solis martyribus publice dicata Ecclesiæ sunt, & in diurno Pontificum in formula petitionis dedicationis Ecclesiæ *c. 34. 35. 39. 42.* martyris tantum, non confessoris mentio est. In Oriente IV. sæculo Hilariem celebrasse diem mortis Antonii, scribit Hieronymus *in Vit. Hilari. c. 30. opp. t. 2. col. 31. ed. Veron. c.,* & Sozomenus *Histor. Ecclesiast. l. 3. c. 14. p. 114. ed. Valesii Cantabrig. 1720.* narrat à Palæstina ecclesia celebratam fuisse solemnitatem plurium confessorum, nimirum Hilariem Gazæ, Aurelii Authedonii, Alexionis, & aliorum. Primus in Occidente ex confessoribus publico cultu honorari cœpit S. Martinus Turonensis, qui obiit an. 402.,

atque hunc cultum probavit Concilium Turonense II. *Can. 18. col. 360. t. 3.*, & Matisconense I. *Can. 9. col. 402. t. 3. Collect.* Harduini, eique S. Benedictus in Monte Cassino monasterium ædificavit. Contra Jacobus Laderehius edito ab se libro demonstrare conatus est, SS. Confessorum, ac mulierum cultum à prima usque ætate perpetuum in ecclesia catholica fuisse. Equidem non inficior, ab ipsis ecclesie primordiis privatum cultum fuisse tributum SS. Patriarchis, Prophetis, Confessoribus, Virginibus, ac Viduis; cum catholica Ecclesia id semper ratum fixum habuerit, non solum martyres, sed etiam ceteros, qui servatis Christi præceptis in ejus dilectione mortui sunt, æternam gloriam consequi, eosque etiam colendos, & invocandos esse; atque hæc à primis usque sæculis Patrum omnium sententia semper fuit. Sed publicus, de quo hic tantum loquimur, cultus citius martyribus; serius autem confessoribus datus ab ecclesia est. Consule Card. Bellarminum *de Missa l. 6. cap. 8. p. 429. §. Tertia objectio tom. 3. ed. Ven. 1721.*, & Card. Thomasium *Præfat. ad Codices sacramental. Eccles. Roman. n. 3.*, & ipsius Thomasii vindicias Panormi editas an. 1723., præsertim *c. 4. p. 52. & seq.*

§. II. Festi dies vel mobiles, vel immobiles sunt. Mobiles dicuntur, qui non eodem die quovis anno celebrantur, immobiles, qui certis semper diebus hærent; atque hi sunt Natalis Domini, Circumcisio, Epiphania, dies festi, Beatæ Mariæ Virginis, & Apostolorum. Dierum festorum mobilium celeberrimus est Paschalis, à quo omnes reliqui mobiles pendent. Pascha antecedit jejunium quadragesimale, ad quod præparantur animi tribus hebdomadibus, quæ proxime antevertunt; & quarum prima *septuagesima*, altera *sexagesima*, postrema *quingagesima* est. (1). Pascha sequitur Ascensio Domini post dies quadraginta, post quinquaginta Pentecoste. Reliqui dies Dominici usque ad Adventum, & ab Epiphaniâ usque ad Septuagesimam numeris distinguuntur. Ergo in figendo Paschate præcipuus labor.

(1) Plures olim, ac præsertim Monachi sese à carnibus abstinentes ad Quadragesimam præparabant; & vero Græci hanc abstinentiam inchoabant à die, qui Dominicam Sexagesimæ proxime sequebatur; post Dominicam vero Quingagesimæ non solum carni-

bus, sed ne lacte quidem, atque ovis vescabantur. Itaque à Græcis hebdomada Sexagesimæ dicitur *Ἀπόκρεως* hoc est *carnis privium*; quo vocabulo non raro utuntur mediæ ætatis Scriptores, ut designent tempus baccanaliū, quoniam tunc Christiani carnibus privabantur. Inde ortum forte est vocabulum *Carnevale*, quia tunc Christiani carni valedicebant; & hinc à tollendis, deserendisque carnibus hoc idem tempus *carne-levamen*, & *carne-laxare* appellatum ostendit Muratorius *Antiquit. Italic. disert. 71.*, unde etiam vocabulum *carnevale* effici potuit.

§. III. Est autem celebrandum Pascha die Dominica, quæ post æquinoctium vernalis proxime sequitur Lunam XIV. Martii, hoc est plenilunium, sed non illa ipsa die XIV., quia Christus postridie Paschatis Hebræorum ex inferis resurrexit. Itaque nostrum Pascha cum Paschate Hebræorum convenire nunquam potest. Vetus est hæc de celebrando Paschate Ecclesie Romanæ regula, quam Nicænum Concilium probavit contra Asianos, qui festum illum agebant diem ipsa luna XIV. Hebræorum more (1).

(1) Magnæ olim de celebrando Paschate fuere controversiæ excitatæ præsertim ab Asianis, qui antiquam traditionem proponentes ipsa luna XIV., more Judaico, pascha celebrandum esse contendebant. Contra Summi Pontifices nixi traditione, quam à D. Petro acceperant, hanc solemnitatem differebant ad diem Dominicum, qui post æquinoctium vernalis ipsam lunam XIV. proxime sequitur. Romam ea de re venit Polycarpus, ut cum Aniceto Pontifice consilia conferret; sed nihil tunc perfectum est, & Asiæ Ecclesie in sua sententia permanserunt, sicuti narrat Irenæus *in Epist. ad Victor. apud Eusebium Histor. eccles. l. 5. c. 24. p. 245. & seq. ed. Valesii Cantabrig. 1720.* Recruduit controversia Victore Pontifice, qui Asianis Episcopis ecclesiasticam communionem interdixit; quod Pascha eodem, quo Judæi, tempore celebrare pergebant, denique Nicæno Concilio probatum, confirmatumque est, quod à Romanis Pontificibus statutum fuerat. Atque hi, qui Pontificiæ, ac Nicæne sententiæ de celebrando Paschate pervicacius obsistere ausi sunt, hæretici, & schismatici habiti sunt, & Quartadecimani, Tessaradecatitæ, Audiani appellati. Sed quamquam catholicorum Ecclesie de celebrando Paschate in die Dominico consentirent, non unâ tamen, eademque erat omnium sententia in hoc Dominico die constituendo. Nam interdum eveniebat, ut ecclesie quædam una

hebdomada, vel mense citius, quam reliquæ festum illum diem agerent; & Ambrosius quidem *Epist. 23. n. 15. & seq. col. 94. t. 3. ed. Ven. cit.* testatur, anno 387. pascha ter separatis temporibus celebratum fuisse, ab aliis scilicet XII. Kal. Apriles, ab aliis XIV. Kal. Majas, ab aliis VII. Kal. Majas. Similiter Leo M. *Ep. 110. t. 2. c. 1. p. 401. ed. Rom.* tradit, an. 455. octo dierum intervallum inter Romanorum pascha, & pascha Alexandrinorum intercessisse. Tanti hujus discriminis ratio erat, quod non omnes uno, eodemque cyclo uterentur. Priscos Christianos Hierosolymitanos adhibuisse constat cyclum Judaicum 84. annorum, quo Judæi aliquanto ante ad constituendam anniversariam paschatis sui celebritatem usi fuerant. Cyclum hunc per ducentos fere annos Christiani adhibuerunt, quamquam Pascha suum die dominico, non quartadecima luna cum Hebræis observarent, uti adversus Josephum Scaligerum *de Emendat. tempor. l. 2.* ostendunt Guillelmus Beveregius in *Can. 7. Apostol.* & Jacobus Usserius *Prolegom. ad Ignat. c. 9.* uterque apud Cotelierum *PP. Apostolic. t. 1. p. 464., & t. 2. p. 218. ed. Amstelæd. 1724.* Post Judaicum statum omnino ab Hadriano sublatum, Christiani alios cyclos adhibere cœperunt, cum movissent Judaici errores, qui interdum Pascha æquinotio verno anteferebat, adeo ut illud aliquando bis in uno anno fieret. Hyppolitus Portuensis in Arabia Episcopus circa annum 220. cyclum composuit annorum sexdecim, alium annorum octo non multo post dedit Dionysius Alexandrinus Episcopus, & alium undeviginti annorum Anatolius similiter Alexandrinus ann. 270., quæ omnia narrat Eusebius *Histor. eccles. l. 6. c. 22. & l. 7. c. 20. & 32. p. 286. 344. & 369. ed. Cantabrig. 1720.* Sed cum res adhuc incerta maneret, Synodus Nicæna, quæ die tantum dominico pascha celebrandum esse decreverat, omnem hanc curam Alexandrinis Episcopis commisit, ut reliquos Episcopos quoque anno certiores faceret de die dominico, quo pascha celebrare oporteret, sicuti testatur S. Leo M. *Ep. 96. ad Marcian. opp. t. 2. p. 453. ed. Rom. 1755.* Verum hoc Nicænum decretum vel non ubique obtinuit, vel progressu temporis antiquari cœpit. Nam Cyrillus Alexandrinus *Ep. Paschal. apud Bucherum de Doctrin. tempor. p. 481. seq. ed. Antwerp. 1634.* de gravi queritur confusione, quæ de tempore celebrandi paschatis ubique dominabatur, cum Romanorum, & Alexandrinorum rationes una quandoque hebdomade, vel mense inter se discreparent. Romana enim Ecclesia adhuc vetusto cyclo judaico annorum 84., non autem novo Alexandrino annorum 19. utebatur. Denique rem perfecit Dionysius Exiguus an. 525., qui in Romanam Ecclesiam induxit canonem Alexandrinum, atque ita omnes inter Romanos, & Alexandrinos ea de re controversiæ sublatae sunt. Sed adhuc magna erat confusio ob discrimen, quod est inter annum astronomicum, & civilem, quo uti-

mur, neque recte novilunia constabant; ideo Gregorius XIII. fastos emendandos curavit, & nunc post Gregorianam emendationem ex fastis perpetuis, & Kalendaris, quæ singulis annis evulgantur, facile deprehendimus ordinem anni cum civilis, tum ecclesiastici. Nostro hoc sæculo hujusmodi argumentum, quod pertinet ad Gregoriani Kalendaris emendationem, atque ad tempus celebrandi Paschatis, late pertractavit Jacobus Bettazzius Pratensis, qui an. 1732. Florentiæ librum edidit, cui titulus: *Epitome operis Paschalis proferens necessitatem emendandi correctionem Gregor., deinde opportunam ejusdem Gregor. emendationem sine Kalendaris, & martyrologii variatione: atque exhibens dissertationes IV., & appendices II. ad materiam de cycli Paschalis constitutione emendandam.* Cujus operis deinde ipse Bettazzius defensionem edidit.

§. IV. Ex festis diebus quidam sunt omnibus per totum orbem christianum, & omni tempore sacri, ut cuncti dies Dominici, Pascha, Pentecoste, ceteræ majores solemnitates; & quidam sunt non ubique, sed à certis tantum civitatibus, aut provinciis, aut nationibus observati. Ita unaquæque fere civitas suum habet patronum, cujus festum diem agit cum venia Sedis Apostolicæ (1); atque in provinciis quibusdam certi sunt festi dies antiquissima majorum traditione constituti. Rursus quidam sunt festi dies, in quibus ubique Christiani & Missæ sacrificio interesse debent, & ab omnibus se abstinere operibus, quæ servilia vocantur; & quidam sunt minus solemnnes, in quibus alicubi Christianis, posteaquam divino sacrificio fuere præsentibus, integrum est suis rebus vacare, ac pauperibus licet victum sibi ex suis laboribus comparare.

(1) De eligendo Sancto Patrono alicujus civitatis, aut provinciæ, cujus ab universo populo festus agatur dies, habes apud Lucium Ferraris in *Biblioth. verb. Festa n. 4.* decretum Sac. Congregationis Rituum, quod jussu Urbani VIII. editum est die 23. Martii an. 1630. Ejus autem decreti summa est, ut ii tantum eligantur Patroni, qui Sanctorum albo adscripti sunt, non item qui tantum Beati vocantur; ut hæc electio fiat per secreta suffragia ab universo populo, cum Episcopi, & Cleri consensu; ut hujus electionis causæ Sac. Rituum Congregationi aperiantur, ab eaque noscantur, & approbentur.

§. V. Dies festos, quos de præcepto omnes in toto orbe Christiani observare debeant, constituit Summus Pontifex, cujus est auctoritas, & potestas in Ecclesiam universam (1). Idemque deminuit numerum minorum festorum (2); quod non multis ab hinc annis factum est à Benedicto XIV., qui rogantibus Episcopis, & conquerentibus, quod propter festorum multitudinem, vetitosque labores pauperibus eriperetur occasio sibi parandi victum, & universa pene festa minus religiose observarentur, diebus festis minus solemnibus, integro præcepto audiendi missam, laborandi facultatem attribuit (3).

(1) Consule Urbanum VIII. *Const. Universa* 720. *Bullar.* t. 6. par. 2. p. 341. Episcopos in sua diocesi dies festos præcipere posse quidam negant. Sed mihi à Synodo Tridentina *Sess.* 25. *Cap.* 12. *de Regular.* hæc facultas Episcopo perspicue concedi videtur; & Urbanus VIII. in laudata Constitutione *Universa* §. 3. monet quidem Episcopos, ut se à novis festis præcipiendis abstineant, ne nimia eorum copia mali aliquid pariat, non tamen ipsis adimit hanc facultatem. Consule Gonzalezium in c. ult. n. 17. *de Ferijs*, & Ferrarium *Biblioth. verb. Festa in nov. addit. n. 2.* Sunt autem etiam à Regularibus, ceterisque exemptis servandi dies festi, quos Episcopus in sua diocesi servari jussit Concilium Tridentinum l. c. Vide Giraldum *Expos. Jur. Pontif. par. 2. sect. 166. p. 1042.*

(2) Extant inter epistolas selectas Cardinalis Bonæ duæ ipsius litteræ, nimirum 258. & 259. datæ ad Jo. Baptistam Thiersium auctorem operis *de Dierum festorum immunitione*, atque in postrema ipse reprehendit Thiersium, qui putaverat, Episcopum posse in sua diocesi tollere dies festos in universa ecclesia receptos, atque id tantum à Summo Pontifice fieri posse animadvertit. Confer ea de re peculiarem dissertationem editam à Benedicto XIV., quæ descripta est in ejus opere *de Canonizatione Sanctorum* l. 4. part. 2. c. 16.

(3) Adeundus est Benedictus XIV. *Const. Non multi* 63. *ejus Bullar.* t. 2. p. 303. *ed. cit.*

§. VI. Sed reliquos dies festos integros Deo, & Religioni tribuere oportet, eaque est, quæ dicitur, festorum sanctificatio, quæ in eo est posita, ut non tantum sacrosancto Missæ sacrificio præsentemur, sed

sed etiam diem in divinis laudibus, in precibus, in ceteris religionis officiis transigamus (1). Justum enim est, ac rationi consentaneum, quod vacui reliqui curis, atque negotiis certos quosdam dies habeamus, quos totos divino cultui tribuamus, Deumque immortalem, à quo summa, & innumerabilia beneficia accepimus, cognoscamus, colamus, ac veneremur. Si enim jussisset, nos quotidie religionis cultum sibi tribuere, nonne pro innumeris, quibus ab eo cumulati sumus, beneficiis, omni ope, & opera eniti nos oporteret, ut ei prompto, alacrique animo pareremus? Nunc vero paucis ad ejus cultum institutis diebus; non socordes, & negligentes nos esse oportet in officio persolvendo, quod sine gravissima culpa prætermittere non possumus (2).

(1) Catechismus Romanus *par. 3. præc. 3. c. 4. §. 25.*

(2) Catechismus Romanus l. c. §. 26.

§. VII. Itaque his diebus, qui toti Deo, ac Religioni addicti sunt, Christianis abstinendum est ab omnibus, quæ animum à Deo abstrahunt, quæque impedimento sunt, quominus ipsi ad Ecclesias conveniant, rebusque religionis animum adjungant. Hinc vetita sunt opera servilia, quæ olim apud Romanos præsertim à servis gerebantur; & ideo servilia dicuntur (1). Similiter nefas est agere mercatus rerum venalium, quamquam nundinæ longo usu receptæ cum certis legibus tolerentur (2); & nefas judicialia acta exercere, quæ si gesta fuerint die festo; irrita sunt (3). Urgente vero necessitate, veluti si fruges ingenti periculo subsint, aut præclara sit occasio piscandi, quæ alio die haberi non possit, Episcopus metendi, & piscandi tribuit facultatem (4).

(1) Opera servilia, quæ diebus festis expedire nefas est, numerat Lucius Ferraris *Biblioth. Canon. verb. Festa* n. 12. & seq. Vide etiam Benedictum XIV. *Instit. Eccles. Inst. 43. & 65.*

(2) Consule Benedictum XIV. *Const. Ab eo tempore* 144. *ejus Tom. II.*

Bullar. t. 1. p. 355. ed. Ven. seu Rom. cit.

(3) *Leg. 2. & 3. Cod. de Feriis, Cap. 1. & Cap. 5. de Feriis.*
 (4) *Cap. 3. de Feriis. Catechismus Romanus par. 3. prac. 3. c. 4. §. 23. Vide etiam Benedictum XIV. cit. Const. 144. §. 26. & 27. & cit. Inst. 65. Edicto S. Caroli Borromei spectacula etiam, ac publici ludi interdiciuntur; de quo edicto vide ipsum Benedictum XIV. de Synod. dioces. l. 11. c. 1. n. 7.*

TITULUS VI.

DE JEJUNIIS.

I. Quid jejunium, & abstinentia?	V. Vigiliæ.
II. Jejunium Quadragesimæ, Quatuor Temporum, Vigiliarum.	VI. Abstinentia à carnibus, lacte, ovis.
III. Jejunium quartæ, ac sextæ feræ, & Sabbati.	VII. Et unica comestio in diebus jejunii.
IV. Jejuniorum finis.	VIII. Jejunium à quibus, & quomodo observandum sit?

§. I.

Ut celebratio dierum festorum, ita jejuniorum observatio pertinet ad religiosa officia Christianorum, qui per ea corpus castigant, atque in officio continent. Jejunium proprie sic dictum distinguitur ab abstinentia, quæ jejunii pars est. Nam abstinentia propria est eorum, qui carnes non comedunt, sed quavis diei parte cibum sumere possunt; jejunare autem dicuntur ii, qui non modo abstinent se à carnibus, atque à delicato convivio, sed etiam cibum ad certam, statamque horam differunt, atque non nisi semel in die sumunt. Hoc porro est jejunium, quod ecclesiasticum dicitur, & quod cum naturali confundi non debet. Nam hoc nihil cibi, potusque permittit, adeo tantum observetur ab iis, qui plane jejuni sunt, hoc est nihil cibi, aut potus in stomachum immiserunt, quale est jejunium eorum, qui Eucharistiam accipiunt. Verum jejunium ecclesiasticum (1) potum, cibumque

permittit, modo stato tempore, & vero talis capiatur, qualis tunc capi potest.

(1) Jejunium ab Ecclesiasticis Scriptoribus etiam statio appellatur. *Hermas in Pastor. l. 3. simil. 5. n. 1. apud Cotelerium PP. Apostol. t. 1. p. 103. ed. Antwerp. 1698. Respondi, quoniam, Domine, stationem habeo. Quid est, inquit statio? Et dixi jejunium. Et dixit, quid est illud jejunium? Sicut solebam, inquam, sic jejuno. Eodem sensu stationis vocabulum accipiunt Tertullianus de Coron. c. 11. p. 107. de Anima c. 48. p. 300. de Jejun. c. 10. p. 550. ed. Ven. 1744., Cassianus de Cænob. inst. l. 5. c. 20. & 24. p. 125. & 129. & collat. 21. c. 29. p. 804. ed. Atrabat. 1628., Isidorus Orig. l. 6. c. ult. p. 83. ed. Paris. 1601. Alii stationem à jejunio distinguunt. Nam Rabanus lib. 2. de Instit. Cleric. c. 18. p. 17. t. 6. opp. ed. Colon. Agrip. 1626. Jejunium, inquit, est indifferenter cujuslibet diei abstinentia, non secundum legem, sed secundum propriam voluntatem. Statio autem est observatio statutorum dierum, vel temporum; dierum, ut quarta, & sexta feræ jejunium ex veteri lege præceptum; temporum autem, ut jejunium quarti, quinti, septimi, & decimi mensis, & observatio Quadragesimæ, quæ in universo orbe institutione Apostolica observatur. Cur autem statio dictum sit jejunium explicat Auctor Serm. 21., qui extat in Append. opp. S. Ambrosii t. 4. col. 517. ed. Maurin. Venet. 1751. Castra enim nobis sunt nostra jejunia, quæ nos à diabolica oppugnatione defendunt. Denique stationes vocantur, quod stantes, & commorantes in eis inimicorum insidias repellamus. Verum Cotelerius in Hermam l. c. not. 56. inter jejunium, & stationem hoc tantum discrimen fuisse contendit, quod interdum statio pro jejunio quartæ, & sextæ feræ acciperetur; de cetero unum, & idem utrumque fuisse putat. Similiter observat, quod sicuti diebus jejunii conventus, sive stationes Christianorum in Ecclesia longiores erant, quam Dominicis, festisque diebus, hinc forte factum est, ut jejunium stationis nomine vocaretur.*

§. II. Religiosa jejunia apud Christianos (1) alia generali Ecclesiæ lege sunt constituta; atque omnes obstringunt, statoque tempore quotannis redeunt, ut jejunium quadragesimæ, quatuor temporum, vigiliarum; & alia certos tantum homines attingunt, qualia sunt jejunia, quæ poenitentibus imponuntur, quæ suscipiuntur ex voto, quæ ab Episcopo in diocesi, propter so-